

Monitor regionaal eiwitrijk veevoer 2015

Monitoring van het gebruik van regionaal
geproduceerd eiwitrijk veevoer

Frits van der Schans, Annelies Balkema

Monitor regionaal eiwitrijk veevoer 2015

Monitoring van het gebruik van regionaal geproduceerd eiwitrijk veevoer

Auteur: Frits van der Schans en Annelies Balkema, CLM Onderzoek en Advies

Publicatienummer: CLM-884

© oktober 2015 CLM

CLM Onderzoek en Advies

Postbus:

Postbus 62

4100 AB Culemborg

Bezoekadres:

Gutenbergweg 1

4104 BA Culemborg

T 0345 470 700

F 0345 470 799

www.clm.nl

Inhoud

1 Inleiding	3
1.1 Vraagstelling en aanpak	4
2 Verantwoording Monitor	5
3 Resultaten enquête en deskstudie	7
3.1 Geselecteerde bedrijven	7
3.2 Respons op enquête	7
3.3 Informatiebronnen deskstudie	8
3.4 Resultaten	8
3.5 Resultaten samengevat	10
4 Conclusies en Aanbevelingen	12
4.1 Conclusies	12
4.2 Aanbevelingen	13
Literatuur	14
Bijlagen	16
Bijlage 1: Ondertekenaars van het Verbond van Den Bosch	17
Bijlage 2: Bedrijven uitgenodigd voor dit onderzoek	18
Bijlage 3: Enquête voor Veevoerproducenten	19
Bijlage 4: Opbouw monitor met resultaten enquête en deskstudie	32
Bijlage 5: Verantwoording monitor per bedrijf	35

1

Inleiding

Met deze monitor eiwitrijk veevoer wordt inzicht gegeven in de voortgang die in de keten van dierlijke producten wordt gemaakt met het gebruik van regionale eiwitrijke grondstoffen voor veevoer zoals dit is overeen gekomen in het Verbond van Den Bosch. Met dit verbond, opgesteld in 2011, hebben organisaties vanuit de veehouderijsector, veevoer- en vleesindustrie, retail en overheid afspraken gemaakt om de duurzaamheid van de veehouderij te vergroten. Enkele afspraken zijn erop gericht om milieuproblemen regionaal aan te pakken (zie Box 1 hieronder). Het doel waaraan de ondertekenaars van het Verbond van Den Bosch zich in 2011 hebben gecommitteerd is dat op 1 januari 2020 minimaal 50 procent van het eiwitrijke veevoer uit Europa komt, onder de voorwaarde dat daarmee de eindbalans duurzamer is dan vandaag de dag (Commissie van Doorn. 2011).

Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek van 2014 (Balkema et al. 2014). In dit onderzoek zijn meer veevoerbedrijven meegenomen en is een bredere vraagstelling via een uitgebreidere internet enquête uitgezet. In 2014 is een korte enquête uitgevoerd via email en telefoon.

“Bij het sluitend maken van de kringlopen heeft de mengvoerindustrie in de startfase een bepalende rol. De problemen die momenteel spelen betreffen vooral de hoeveelheid en geografische herkomst van grondstoffen, en de bijdrage die de industrie kan leveren aan het efficiënter benutten van mineralen.

Voor een sluitende stikstofkringloop is belangrijk deze grondstof meer dan voorheen uit Europa te halen. Dat kan door:

- teelt van eiwitrijke voedergewassen (lupine, veldbonen, erwten, soja);*
- het benutten van veilige bijproducten uit de biobased economy;*
- veilig hergebruik van bijproducten uit de voedselketen;*
- het hernieuwd toelaten van veilig diermeel;*
- het benutten van nieuwe eiwitbronnen (insecten, algen).*

Januari 2020 komt minimaal 50% van het eiwitrijke diervoer uit Europa (2011: 27%), onder de voorwaarde dat daarmee de eindbalans duurzamer is dan vandaag de dag. Indien eiwitrijke grondstoffen nodig zijn van buiten Europa, zorgt de mengvoerindustrie er op 1 januari 2014 voor dat deze grondstoffen gegarandeerd duurzaam zijn: voor soja- en palmolieproducten gebeurt dat via een actieve deelname aan de RTRS (Round Table on Responsible Soy) en de RSPO (Round Table on Sustainable Palm Oil).”

Box 1: Afspraken in Verbond van Den Bosch (Commissie Van Doorn 2011, citaat pag.16).

1.1 Vraagstelling en aanpak

Vereniging Milieudefensie wil weten of de doelstelling ten aanzien van veevoer in het Verbond van Den Bosch (VvDB) wordt gehaald. Daarom heeft zij CLM Onderzoek & Advies (CLM) de opdracht gegeven om met een inventariserend onderzoek onder veevoerproducenten het volgende in kaart te brengen:

- het huidige gebruik van regionaal geteeld eiwitrijk veevoer en
- de inspanningen van verschillende veevoerproducenten om in 2020 minimaal 50% eiwitrijk veevoer uit Europa te halen.

CLM heeft een monitor opgesteld, waarmee de inspanningen van verschillende veevoerbedrijven om meer regionaal geteeld eiwitrijk veevoer te gebruiken inzichtelijk worden gemaakt (deze monitor wordt uitgebreid beschreven in Hoofdstuk 2). De informatie voor de monitor is verkregen door middel van enerzijds een internet enquête waarvoor bedrijven expliciet zijn uitgenodigd, eventueel aangevuld met persoonlijk contact via email en/of telefoon en anderzijds een deskstudie met een analyse van openbare bronnen (jaarverslagen, MVO rapportage en duurzaamheidsverslagen).

De resultaten van de internet enquête en de deskstudie worden in Hoofdstuk 3 beschreven en geanalyseerd per bedrijf. Aan de hand van deze analyse wordt vastgesteld welke voortgang is geboekt, welke ambities bedrijven hebben voor de nabije toekomst en welke barrières bedrijven zien voor verdere verduurzaming. De belangrijkste resultaten en conclusies worden in Hoofdstuk 4 samengevat.

Definitie regionaal eiwitrijk veevoer

In dit rapport wordt 'eiwitrijk veevoer' gedefinieerd als die veevoergrondstoffen die meer dan 157 gram eiwit per kg droge stof bevatten. Dit gehalte is gebaseerd op de analyse die WUR heeft gedaan ten behoeve van de monitoring van regionaal eiwitrijk veevoer in 2014 (Balkema et al. 2014, p.7). De definitie 'regionaal veevoer' refereert naar veevoer geproduceerd met grondstoffen afkomstig uit Europa. Dit kunnen gewassen zijn die geteeld zijn in Europa maar ook bijproducten die vrijkomen in de voedingsmiddelenindustrie in Europa.

2

Verantwoording Monitor

Dit hoofdstuk beschrijft de opzet van het onderzoek, de verzamelde informatie (incl. de wijze waarop het is verzameld) en de analyse(s) die zijn uitgevoerd.

Om de voortgang van het gebruik van regionaal eiwitrijk veevoer in kaart te brengen, worden scores toegekend aan het opgestelde beleid ten aanzien van duurzaam veevoer en de ondernomen activiteiten, en de meetbaarheid en transparantie hiervan per bedrijf. Dit wordt gespecificeerd in onderstaande tabel.

Per bedrijf zijn de volgende aspecten in kaart gebracht:

Thema	Onderdeel
Beleid	Doelstellingen regionaal eiwitrijk veevoer. Het bedrijf heeft concrete doelstellingen voor het vergroten van het gedeelte eiwitrijk regionaal veevoer, in lijn met het VvDB. Dus minimaal 50% van het eiwitrijke veevoer komt vanaf 1 januari 2020 uit Europa , mits een verduurzaming t.o.v. de bestaande situatie in 2011.
Activiteiten	Bedrijf neemt deel aan of initieert zelf projecten op het gebied van eiwitrijk veevoer geteeld in Europa.
Meetbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Informatie over de herkomst van eiwitrijk veevoer wordt beschikbaar gesteld. • Informatie over de hoeveelheid (%) eiwitrijk veevoer uit EU wordt beschikbaar gesteld.
Transparantie	<ul style="list-style-type: none"> • Het bedrijf rapporteert actief over de herkomst van eiwitrijk veevoer. • Er is contact geweest met een medewerker van het bedrijf, en die heeft vragen telefonisch of per e-mail inhoudelijk beantwoord. • Het bedrijf heeft de enquête die is uitgezet in het kader van dit onderzoek ingevuld.

Om scores te kunnen toekennen is informatie verzameld bij veevoerbedrijven. Hiervoor is een internet enquête uitgezet en is bedrijfsinformatie verzameld. Deze bedrijfsinformatie bestaat uit publiek toegankelijke rapportages, zoals jaarverslagen en MVO rapportages, en uit de websites van de geselecteerde bedrijven.

De informatie is geanalyseerd en samengevoegd tot scores voor de monitor. De verantwoording voor het vertalen van de informatie van de enquête en deskstudie naar de monitor staat in uitgewerkt in bijlage 4. De uitgestuurde enquête is integraal in bijlage 3 opgenomen.

3

Resultaten enquête en deskstudie

3.1 Geselecteerde bedrijven

Om de inspanningen op het gebied van de regionale productie van eiwitrijk veevoer in kaart te brengen, is informatie opgevraagd bij 22 veevoerproducenten. De volledige lijst van bedrijven is te vinden in Bijlage 2. Van deze bedrijven hebben zeven bedrijven in 2011 het Verbond van Den Bosch ondertekend en 15 bedrijven hebben niet ondertekend. Daaronder vallen overigens wel enkele bedrijven die ‘indirect ondertekenaar’ zijn. Dit komt doordat zij nu onderdeel zijn van een bedrijf dat destijds wel heeft getekend. Om duidelijk onderscheid te maken zijn de bedrijven die het verbond niet hebben ondertekend gemarkeerd met een asterisk *.

3.2 Respons op enquête

De enquête is spontaan ingevuld door vier veevoerbedrijven, waarvan twee slechts gedeeltelijk. Een herhalingsuitnodiging en aanmoediging via telefoon en email (met alle bedrijven is minimaal drie maal contact gezocht) heeft daarbij weinig geholpen. Eén veevoerbedrijf heeft de enquête telefonisch – grotendeels – beantwoord. Enkele veevoerbedrijven hebben branchevereniging Nevedi gevraagd om te reageren op de enquête. Daarop is ook Nevedi uitgenodigd om de enquête in te vullen en zijn die resultaten meegenomen in het totaal overzicht.

Veevoerproducenten geven aan, gevraagd via email en/of telefoon, dat zij niet beschikken over veel van de informatie die in de enquête wordt gevraagd. Zij hebben wel inzicht in hoeveelheden en herkomst van veevoergrondstoffen, maar maken geen onderscheid in eiwitrijke en niet-eiwitrijke veevoergrondstoffen. Daarbij vinden de veevoerproducenten de enquête te gedetailleerd. Ook zijn er bedrijven die aangeven dat ze afhaken bij de vragen over het Verbond van Den Bosch omdat zij niet betrokken waren bij dat convenant. Anderen gebruiken het argument ‘gebrek aan tijd om te antwoorden’ als reden om de enquête niet in te vullen.

Het contact via telefoon en email leverde nog wel extra informatie op, maar veelal kwalitatieve informatie. Die informatie is wel opgenomen in de verantwoording per bedrijf, bijlage 5, maar is niet meegenomen in de scores per bedrijf.

De verkregen informatie is beoordeeld en op basis daarvan zijn scores verleend. Die scores variëren van nee/negatief/ontkent (rood) tot ja/positief/bevestigd (groen). En ook het ontbreken van informatie is als ‘rood’ beoordeeld.

	Ja - Positief - Bevestigd - Actief
	
	Neutraal
	
	Nee - Negatief - Ontkent - Defensief of Geen Informatie

3.3 Informatiebronnen deskstudie

De bedrijven opgenomen in dit onderzoek zijn zeer verschillend. Niet alleen in activiteiten maar ook in grootte. Sommigen zijn coöperaties of particuliere bedrijven van een beperkte omvang, terwijl andere bedrijven zeer groot zijn en soms zelfs multinationals. Deze verschillen in omvang zijn deels de oorzaak van de verschillen in de beschikbaarheid van informatie. Kleinere bedrijven hebben vaak een eenvoudige website met name gericht op klanten (veehouders) die bestellingen willen plaatsen. Terwijl grote bedrijven veelal een uitgebreide website hebben met veel documentatie waaronder bijvoorbeeld jaarverslagen, het beleid ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en duurzaamheidsanalyses.

De informatie uit de via internet beschikbare documenten, tezamen met de informatie die is ontvangen via email en/of telefoon, is verwerkt in de deskstudie.

3.4 Resultaten

Gezien de lage respons op de enquête is de monitor voor een groot deel gebaseerd op de informatie verkregen in de deskstudie. Dit is dus de publiek toegankelijke informatie zoals websites, jaarverslagen en rapportages, aangevuld met reacties op e-mails en informatie uit telefoongesprekken. Deze informatie is in de sub-paragrafen beschreven. Op basis van deze informatie is voor alle bedrijven de monitor regionaal eiwitrijk veevoer opgesteld. Deze monitor geeft in één oogopslag inzicht in de inspanningen van alle benaderde veevoerproducenten.¹ Deze monitor is opgenomen verderop in deze paragraaf.

Van de veevoerproducten hebben alleen Duynie* en Van Gorp* de enquête geheel ingevuld. ForFarmers* heeft de enquête telefonisch doorgenomen, maar gaf aan dat deze lastig was in te vullen. Dezelfde reactie gaf Agrifirm die de enquête deels had ingevuld evenals VoergroepZuid*. Aanvullende informatie is verkregen via de deskstudie en persoonlijk contact via email en telefoon.

Een speciale groep vormen de veevoederproducenten die voer voor jonge dieren produceren; veelal kunstmelk. Zij gebruiken voornamelijk melkeiwitten van regionale oorsprong. In deze groep vallen de volgende bedrijven: Alpuro, Denkvit*, Navobi, Nutrifeed*, Sloten, Schils en Verveka*. Deze bedrijven scoren daardoor relatief gunstig, met uitzondering van Verveka waarvan geen relevante informatie is verkregen.

Een andere aparte groep zijn de bedrijven die zich hebben gespecialiseerd in het verwerken van reststromen uit de agro-voedingsindustrie tot veevoer. Dit zijn Bonda (onderdeel van Agrifirm) en Duynie* (onderdeel van Cosun). De reststromen die zij verwerken zijn onder andere pulp van suikerbieten en restanten van aardappelen, cichorei en andere groenten, en fruit. Ook reststromen van bierbrouwerijen en ethanol productie worden verwerkt. Met name uit deze laatste activiteiten komen reststromen die relatief veel eiwitten bevatten, bijvoorbeeld bierbostel en tarwegistconcentraat. Vaak worden de vochtrijke voerproducten direct aan de veehouders verkocht. Deze werkwijze is relatief efficiënt en voorkomt een (energetisch) kostbaar droogproces. Veel van deze (natte) reststromen zijn afkomstig van bedrijven binnen Europa, waarbij niet altijd duidelijk is

¹ De verzamelde informatie met betrekking tot de herkomst van eiwitrijk veevoer is samengevat in Bijlage 4 en de daarop gebaseerde tabel die ten grondslag ligt aan de monitor is opgenomen in Bijlage 5. In deze tabel is tevens de verantwoording voor kleurenindicatie uitgewerkt.

waar achterliggende grondstoffen vandaan komen. Overigens gebruiken ook andere bedrijven dan Bonda en Duynie* veel reststromen.

		Agrifirm	AgrumiekRijnvallei *	Alpuro (vanDrie) o	Bonda (Agrifirm) x	CAV Den Ham *	Coppens *	De Huis	De Samenwerking *	De Valk Welerom *	Denkavit * o	Duynie * x	DZ-SIX Diervoeder *	Ferfarmers *	Fransengerts *	Navebl (vanDrie) o	Nuurfleed * o	Schille (vanDrie) o	Sloten (Nulreco) o	Van Gorp *	Werveka *	Vitelja *	Voergroep Zuid *	Nevedi (branche org.)	
Beleid	Doelen mbt eiwitrijk diervoer uit EU?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	≥ 50% eiwitrijk voer uit EU in 2020?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Initiatief	Eigen projecten en/of samenwerking eiwitrijk diervoer uit EU?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meetbaar	Herkomst eiwitrijk diervoer bekend?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Hoeveel eiwitrijk diervoer uit EU 2014?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Transparantie	Rapportage & website met info herkomst eiwitrijk diervoer?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Enquête beantwoord?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

*Bedrijven met * hebben het Verbond van Den Bosch niet ondertekend.
 Bedrijven met x verwerken overwegend reststoffen in het veevoer.
 Bedrijven met o maken overwegend voeding voor jonge dieren.*

Afbeelding 1: Monitor regionaal eiwitrijk veevoer.

Weinig bedrijven hebben concrete doelen vastgelegd met betrekking tot het gebruik van regionaal geproduceerd eiwitrijk veevoer. Wel hebben veel bedrijven meer globale ambities voor wat betreft het eiwitrijke veevoer.

Bij het onderdeel “Initiatief” scoren de bedrijven goed die zelf projecten hebben ter bevordering van de regionale productie van eiwitrijk veevoer of daarin participeren. Er lopen projecten in samenwerking met branchevereniging Nevedi en Natuur&Milieu. Voorbeelden van deze projecten zijn met algen met ACRRES, Europese soja met Agrifirm, insecten met Coppens*, en met vochtrijke diervoeders met Duynie*². Verder is er een project op het gebied van insecteneiwit in kippenvoer. Dat voer wordt gebruikt binnen het “Kip en Ei” project dat eind 2013 is gestart en tot en met 2015 loopt. Dit project is geïnitieerd door het Louis Bolk Instituut, New Generation Nutrition, Venik, Kreca, Ruig Wild & Gevogelte, Coppens* diervoeding, Vivara en Vitelia Voeders*. Ten tijde van deze rapportage waren er nog geen resultaten beschikbaar.

Van de bedrijven die de enquête hebben ingevuld en van de bedrijven die (overwegend) kunstmelk produceren, was voldoende informatie beschikbaar om de gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer in 2014 te scoren t.o.v. het gestelde doel in het Verbond van Den Bosch; zie in afbeelding 1 onder Meetbaar. Van andere bedrijven ontbrak veelal die informatie en daardoor kregen deze bedrijven de score “0” (rood). Alleen bedrijven die enkel reststromen verwerken tot veevoer en de bedrijven die kunstmelk produceren, scoren gunstig op de hoeveelheid eiwitrijk diervoer uit de EU in 2014.

Branchevereniging Nevedi heeft de enquête, op verzoek van haar leden, ingevuld. Nevedi geeft aan dat duurzaamheid belangrijk is en dat ze de doelstellingen van het Verbond van Den Bosch onderschrijft. Daarbij laat Nevedi weten dat intensieve veehouderij nodig is om voldoende voedsel te produceren.

De inschatting van Nevedi – zonder concrete cijfers te overleggen – is dat momenteel tussen de 30-40% van het eiwit in het veevoer in Europa wordt geteeld. Dit betekent dat de sector goed op weg zou zijn om de doelstelling van het Verbond van Den Bosch (50% in 2020) te halen. Die ambitie

² Zie <https://www.abzdiervoeding.nl/nevedi-zoektocht-naar-alternatieve-eiwitbronnen/> bezocht op 14 september 2015.

wordt helaas niet onderschreven in het antwoord op de vraag of er een doelstelling is om het aandeel regionaal eiwitrijk veevoer te vergroten in 2020. In het antwoord wordt wel aangegeven dat er inspanning wordt geleverd en dat er geïnvesteerd wordt in onderzoek (zie quote hieronder). Maar een heldere kwantitatieve doelstelling ontbreekt zowel in de antwoorden op de enquête als in het beleidsplan (Nevedi 2011, p.7). Indirect door de voorkeur uit te spreken voor minder transport kilometers en het berekenen van de carbon-footprint wordt een bijdrage geleverd. Dit blijkt ook uit de tekst op pag. 10 in het beleidsplan van Nevedi: *"Grondstofaanvoer en het afleveren van producten geschiedt bij voorkeur met minder kilometers, minder brandstof en dus een lagere CO₂-uitstoot."*

Op de vraag of er een doelstelling is voor regionaal eiwitrijk veevoer antwoord Nevedi als volgt: *"Nevedi spant zich in om de mogelijkheden te onderzoeken voor meer Europees eiwitrijke grondstoffen. Zoals bekend is er vanuit het collectief Nevedi veel aandacht voor het onderwerp alternatieve eiwitbronnen waaronder regionaal eiwit. Nevedi was betrokken bij onderzoek naar vervangende eiwitbronnen i.s.m. de Stichting Natuur & Milieu vanuit de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij. Ook financiert de sector onderzoek via de PPS Feed4Foodure onderzoek naar alternatieve eiwitten. Daarnaast financiert de sector via de Vereniging Diervoederonderzoek Nederland onderzoek naar een verhoogde efficiëntie van eiwit. Nevedi is betrokken bij de stimulering van ontwikkelingen op het gebied van gebruik van bijproducten en former foodstuffs o.a. ook via haar Europese Federatie Fefac."*

Wat betreft verantwoorde soja en palmolie producten is er wel een kwantitatieve doelstelling en wordt er onderscheid gemaakt voor producten voor de Nederlandse markt en voor de export. Nevedi antwoorde op de vraag of geïmporteerde eiwitrijke grondstoffen gecertificeerd zijn, als volgt: *"Vanaf 2015 is al de soja bestemd voor het dierlijk product in de NL supermarkt gecertificeerd als RTRS (of gelijkwaardig) en voor de zuivelproducten alle producten. Voor de overige productie hebben de leden van Nevedi afgesproken om de soja ook van duurzame teelt aan te kopen. Dit kan ook andere certificeringen dan RTRS omvatten. Voor palmolie is in 2015 de NL footprint collectief afgedekt met Green Palm (RSPO) certificaten"*.

Nevedi geeft aan als belangrijkste kans de uitrol van het gebruik en de productie van duurzaam eiwitrijk veevoer in Europees verband. Als belangrijkste barrière ziet zij daarbij wettelijke en economische beperkingen en het ontbreken van marktvraag buiten Europa. Het is, naar de opvatting van Nevedi belangrijk, dat de zelfvoorzieningsgraad (verhouding productie en gebruik) met betrekking tot eiwitrijke grondstoffen in Europa hoger wordt. Dan zijn gebruikers van eiwitrijke grondstoffen binnen Europa minder afhankelijk van de wereldmarkt met schommelende prijzen.

3.5 Resultaten samengevat

Aan 22 veevoerbedrijven is gevraagd om informatie over de herkomst van de door hen gebruikte eiwitrijke veevoergrondstoffen. Onder deze 22 bedrijven bevinden zich een tweetal bedrijven die hoofdzakelijk natte restproducten uit de levensmiddelen industrie verwerken en zes bedrijven die overwegend kunstmelk produceren. Van deze 22 bedrijven hebben slechts twee bedrijven spontaan de digitale enquête volledig ingevuld. Daarnaast hebben twee bedrijven de enquête spontaan deels ingevuld en een bedrijf heeft de enquête telefonisch deels ingevuld. Andere bedrijven hebben aangegeven niet te willen of kunnen reageren en/of hebben verwezen naar branche-organisatie Nevedi. Die heeft desgevraagd de enquête ook ingevuld.

De respons op de enquête is gecombineerd met informatie verkregen uit publiek toegankelijke bronnen, met name (MVO-)jaarverslagen en andere documenten die voornamelijk via internet zijn verkregen. Daarop zijn alle bedrijven gewaardeerd op een zevental onderdelen op een schaal van 0 (rood) tot 4 (groen).

Van de zeven veevoerbedrijven die overwegend kunstmelk produceren, scoren er zes relatief hoog. Zij maken voor een (zeer) groot deel gebruik van eiwitrijke grondstoffen afkomstig uit de Nederlandse zuivelindustrie en verantwoorden, weliswaar via hun moederbedrijven, een deel van de

gebruikte eiwitrijke grondstoffen. Op de schaal van 0 tot 4 scores deze zes bedrijven in totaliteit een 2,0 tot 2,4.

Een tweede groep bedrijven die relatief gunstig scoort, zijn de (twee) bedrijven die natte restproducten vanuit de levensmiddelenindustrie verwerken. Deze bedrijven scoren 2,0 en 2,6 waarbij de hogere score van Duynie* is te danken aan de reactie op de digitale enquête.

In de grote groep veevoerbedrijven scoren de 13 mengvoerbedrijven³ heel verschillend met totaal scores die uiteenlopen van 0,3 tot 2,4. De laagste scores zijn voor enkele bedrijven die op geen van de onderdelen waarop is gescoord aantoonbaar actie hebben ondernomen. Een enkele keer komt uit een jaarverslag enige informatie naar voren, maar daar blijft het dan bij. Enkele mengvoerbedrijven ondernemen op vrijwel alle onderdelen (enige) actie en realiseren daarmee een totaalscore van afgrond 2 ('gemiddeld'). Eén bedrijf produceert voor een relatief groot gedeelte biologisch veevoer met daardoor meer aandacht voor de herkomst van grondstoffen en heeft ook spontaan de enquête volledig ingevuld. Dat bedrijf heeft met een score van 2,4 de hoogste van de mengvoerbedrijven.

Uit zowel de respons op de enquête als de (MVO-)jaarverslagen blijkt dat weinig bedrijven concrete, kwantitatieve data overleggen of publiceren ten aanzien van de herkomst van eiwitrijke grondstoffen. Uit de contacten met bedrijven blijkt dat dit deels komt doordat bij de registratie en monitoring geen onderscheid wordt gemaakt in eiwitrijke en niet-eiwitrijke grondstoffen. Gezien de verplichtingen waaraan deze bedrijven moeten voldoen, onder ander de GMP-certificering⁴, moet het mogelijk zijn om meer (kwantitatief) inzicht te verschaffen in de herkomst van (eiwitrijke) grondstoffen. Daarmee kan ook branchevereniging Nevedi de door haar gedane inschatting dat 30% tot 40% van het eiwitrijke veevoer een Europese oorsprong heeft, beter onderbouwen.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn in lijn met de uitkomsten van het onderzoek in 2014. Een positief punt uit dit onderzoek is dat meer bedrijven werken aan meer projecten om binnen Europa eiwitrijke grondstoffen te verbouwen / produceren. Deze veelal kleinschalige en/of pilot projecten vormen in totaliteit echter nog slechts een zeer klein deel van het totale gebruik aan eiwitrijke grondstoffen.

³ Mengvoerbedrijven produceren veelal 'brokjes' gebaseerd op mengsels van droge/gedroogde grondstoffen.

⁴ GMP (Good Manufacturing Practices) is een kwaliteitsborgingssysteem voor o.a. veevoerindustrie.

4

Conclusies en Aanbevelingen

4.1 Conclusies

In het Verbond van Den Bosch hebben partijen zich in 2011 gecommitteerd aan de doelstelling dat op 1 januari 2020 minimaal 50% van het eiwitrijke veevoer uit Europa komt, onder de voorwaarde dat daarmee de eindbalans duurzamer is dan vandaag de dag. Met deze monitor is onderzocht of bedrijven deze doelstelling (gaan) realiseren.

Veevoerfabrikanten die voeding maken voor jonge dieren op basis van melkeiwitten (kunstmelk) en/of die natte reststoffen uit de voedingsmiddelenindustrie verwerken, scoren relatief gunstig. En enkele mengvoerbedrijven die de enquête (deels) hebben ingevuld – Van Gorp*, ForFarmers* en Agrifirm – scoren ook boven gemiddeld.⁵ Andere veevoerbedrijven scoren veel lager. Van deze bedrijven is niet bekend dat zij (substantiële) inspanningen hebben gedaan met betrekking tot de herkomst van eiwitrijke grondstoffen voor veevoer. Deze bedrijven hebben ook niet de moeite genomen om de enquête in te vullen en/of hebben branchevereniging Nevedi gevraagd dit te doen.

Volgens Nevedi komt ongeveer 30% tot 40% van het eiwitrijke veevoer uit Europa. Helaas heeft Nevedi geen cijfers overlegt en ontbreekt een kwantitatieve doelstelling voor de toekomst. Wel tonen verschillende bedrijven initiatief door te investeren in onderzoek naar de productie van eiwitrijke veevoergrondstoffen. Enkele veevoederbedrijven ontwikkelen zelf projecten op het gebied van regionaal eiwit en diverse bedrijven participeren in projecten van de branche organisatie Nevedi.

⁵ Bedrijven die het Verbond van Den Bosch niet hebben ondertekend zijn in deze monitor gemarkeerd met een asterisk *.

4.2 Aanbevelingen

Om te weten hoeveel regionaal eiwitrijk veevoer wordt gebruikt in dierlijke producten in Nederland is het nodig om de herkomst van de grondstoffen voor veevoer zoals deze nu worden toegepast in Nederland beter vast te leggen. Deze gegevens zijn bij veevoerbedrijven (impliciet) bekend maar kennelijk ontbreekt de wil en/of mogelijkheid om deze gestructureerd in kaart te brengen dan wel openbaar te maken. Als dat wel gebeurt, kunnen bedrijven in hun (MVO-)jaarverslagen cijfermatig rapporteren over de herkomst van de gebruikte eiwitrijke veevoergrondstoffen. Dan is het ook gemakkelijker voor bedrijven om gefundeerd doelstellingen vast te leggen voor het (toekomstige) gebruik van eiwitrijke grondstoffen van regionale herkomst.

Literatuur

AgriFirm (2015). Duurzame ketens mede mogelijk maken, schakel in succes, Maatschappelijk Jaarverslag 2014, uitgave Juni 2015. <http://www.agrifirm.com/jaarverslagen>

AgruniekRijnvallei (2015). Jaarverslag 2014 (<http://www.agruniekrijnvallei.nl/downloads>) en duurzaamheidsrapport (via email aangevraagd en gekregen)

Agroexpertus (2014). Data mbt eiwit gehalten in vers gras (21-04-2014) http://blgg.agroxpertus.nl/sites/blgg.nl/files/meerjarengemiddelde_vers_gras_2013.pdf en graskuilen (04-02-2014) http://blgg.agroxpertus.nl/sites/blgg.nl/files/meerjarengemiddelde_graskuilen_2013.pdf

Alpuro (2015). <http://www.alpuro.nl>

Balkema Annelies, Carin Rougoor en Frits van der Schans (2014). Monitor regionaal eiwitrijk veevoer 2014, CLM-rapport 862.

Boerenbond Deurne (onderdeel VoergroepZuid) (2015). MVO jaarverslag 2013-2014 (beschikbaar via www.boerenbond-deurne.nl).

CAV Den Ham (2015). <http://www.cavdenham.nl>

Coppens Mengvoer (2015). <http://www.coppens.nl>

COSUN (2015) Sustainability report 2014 (www.cosun-jaarverslag.nl) (Veevoerbedrijf Duynie is onderdeel van Cosun).

De Heus (2015). <https://www.de-heus.nl>

De Samenwerking (2015). <https://www.desamenwerking.nl>

De Valk Wekerom (2015). <http://www.dvw.nl>

Denkavit (2015). <http://www.denkavit.nl>

Duynie (2015). <http://www.duynie.nl>

DZ-Six Diervoerders (2015). <http://www.dzsix.nl>

ETC (European Trace Consortium) 2013. List of criteria for mixed feed manufacturers and self-mixers, (http://www.was-steht-auf-dem-ei.de/fileadmin/PDF_ENG/Guidelines/EN_KriterienkatalogFuttermittelhersteller_October_2013.pdf)

ForFarmers (2015). <http://www.forfarmers.nl>

FransenGerrits (2015). <http://www.fransengerrits.nl>

FrieslandCampina (2015). MVO jaarverslag 2014, (<https://www.frieslandcampina.com/en/sustainability/frieslandcampina-csr-reports>)

Marchal L. (2014). Total Feed Business, Proteïen Sources: State of Play in Europe, presentatie gehouden op 22 oktober 2014 in Brussel.

Navobi (2015). <http://www.navobi.nl>

Nevedi (2015). <https://www.nevedi.nl/nieuws/columnoverzicht/blog/?blogpostid=5662801920> blog over soja congres met verwijzing naar **U.S. Soybean Sustainability Assurance Protocol** en **de benchmark van SSAP met de Fefac Sourcing Guideline**.

Nevedi (2011). Beleidsplan 2012-2016, <https://www.nevedi.nl/Content/Files/file/Beleidsplan%202012-2016.pdf>.

Nutreco (2014). Feeding the Future, Integrated Report 2014
(http://www.nutreco.com/globalassets/nutreco-corporate/publications/annual-reports/nutreco_integrated_report_2014_ipdf.pdf).

Nutrifeed (2015). <https://www.nutrifeed.com/en>

Provincie Noord Brabant (2014), Voortgang Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood 2013-2014, Nu door pakken, december 2014 (<http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/platteland/-/media/C818629AA23F4DBAB57845C5007669D2.pdf>).

Schils (2015). <http://www.schils.nl>

Sloten (2015). <http://www.sprayfo.com>

Van Gorp (2015). <http://www.van-gorp.com>

VanDrie Group (2014). MVO jaarverslag 2014, Kalfsvlees met visie (<http://www.vandriegrup.nl/mvo/>).

Verveka (2015). <http://www.verveka.nl>

Vitelia (2015). http://www.vitelia.nl/images/Nieuws/Jaarverslag_Vitelia_2014.pdf

VoergroepZuid (2015). <http://www.voergroepzuid.nl>

Bijlagen

Bijlage 1: Ondertekenaars van het Verbond van Den Bosch

Op 1 september 2011 zetten 27 partijen hun handtekening onder de voorstellen van de Commissie van Doorn. Daarmee sloten zij het Verbond van Den Bosch. Het gaat om belangrijke spelers in de keten van vleesproductie, van supermarkten tot mengvoederleveranciers.

De volgende partners nemen samen met provincie Noord-Brabant deel in het Verbond van Den Bosch:

- Jumbo Supermarkten
- Albert Heijn
- Plus Supermarkten
- C1000
- MCD Supermarkten
- Sligro Food Group
- Coöp Supermarkten
- Spar
- Vomar
- Deen Supermarkten
- Dekamarkt
- Dirk van den Broek
- Hoogvliet
- Jan Linders
- Poiesz Supermarkten
- Boni-Markten
- VION Food Group
- VanDrie Group
- Plukon Royale
- Nutreco
- Agrifirm
- De Heus Voeders
- LTO-Nederland ZLTO
- NVV
- Brabants Landschap

De provincie Noord-Brabant blijft haar rol in het Verbond van Den Bosch vervullen en heeft daarvoor de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood opgesteld.

Bron: <http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/platteland/zorgvuldige-veehouderij/-/media/7CC7116EB8484F5CB080732D56BE0786.pdf>

Bijlage 2: Bedrijven uitgenodigd voor dit onderzoek

- 1 Agrifirm
- 2 AgruniekRijnvallei *
- 3 Alpuro (onderdeel VanDrie Group)
- 4 Bonda (onderdeel Agrifirm)
- 5 CAV Den Ham *
- 6 Coppens Diervoeding *
- 7 De Heus Voeders
- 8 De Samenwerking *
- 9 De Valk Wekerom *
- 10 Denkavit *
- 11 Duynie (onderdeel Cosun) *
- 12 DZ-SIX Diervoeders *
- 13 ForFarmers *
- 14 FransenGerrits *
- 15 Navobi (onderdeel VanDrie Group)
- 16 Nutrifeed * (onderdeel FrieslandCampina)
- 17 Schils (onderdeel VanDrie Group)
- 18 Sloten (onderdeel Nutreco)
- 19 Van Gorp *
- 20 Verveka *
- 21 Vitelia *
- 22 VoergroepZuid *

In de monitor worden ook bedrijven meegenomen die het Verbond van Den Bosch niet hebben ondertekend, deze zijn gemarkeerd met een asterisk *.

Bijlage 3: Enquête voor Veevoerproducenten

Enquête voor Veevoerproducenten - Duurzaam Veevoer in de Veehouderij

Algemene vragen over duurzaamheid

Deze enquête is opgesteld door CLM Onderzoek en Advies voor een kort onderzoek naar verduurzaming van eiwitrijk veevoer. In dit onderzoek benaderen we de keten partijen zodat we een goed inzicht krijgen. Hiervoor vragen we u om 5 minuten de tijd te nemen om deze enquête in te vullen. Uiteraard rapporteren we de uitkomsten van het onderzoek naar u terug. Hartelijk dank voor uw medewerking!

* 1. Is duurzaamheid een belangrijk thema in uw bedrijfsvoering?

- Heel onbelangrijk
- Onbelangrijk
- Neutraal
- Belangrijk
- Heel belangrijk

Graag toelichten

* 2. Noem de belangrijkste duurzaamheidsthema's:

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>

* 3. Bent u bekend met het Verbond van Den Bosch?

- Ja
- Nee

Evt. toelichten

* 4. Heeft uw bedrijf het Verbond van Den Bosch ondertekend?

- Ja
 Nee
 Weet ik niet

Evt. toelichten

* 5. Bent u bekend met de afspraken die in het Verbond van Den Bosch zijn opgenomen?

- Ja
 Nee

Indien ja, wat zijn voor u de belangrijke afspraken?

Enquête voor Veevoerproducenten - Duurzaam Veevoer in de Veehouderij

Regionaal eiwitrijk veevoer

In het Verbond van Den Bosch zijn verschillende afspraken opgenomen met als doel om de transitie naar een duurzame veehouderij te ondersteunen. De afspraken gaan over het terugdringen van antibiotica gebruik, het sluiten van kringlopen en het verhogen van dierenwelzijn. In deze enquête gaan wij nader in op het sluiten van kringlopen, daarover bevat het Verbond van Den Bosch de volgende afspraken:

- (1) minimaal 50% van het eiwitrijk veevoer wordt in 2020 binnen Europa geteeld, uiteraard alleen als dit duurzamer is t.o.v. de bestaande situatie in 2011;
(2) al het eiwitrijke veevoer dat van buiten Europa wordt geïmporteerd is vanaf 2014 gegarandeerd duurzaam.

In deze enquête is "eiwitrijk veevoer" gedefinieerd als veevoer dat meer dan 157 gram eiwit / kg droge stof bevat en met "regionaal" wordt bedoeld dat het veevoer binnen Europa is geteeld.

* 6. Wat is de jaarlijkse productie van uw bedrijf?

* 7. Hoeveel % van het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijke veevoer is voor melkkoeien?

- Mijn bedrijf produceert geen eiwitrijk voer voor melkkoeien
- 10%
- 20%
- 30%
- 40%
- 50%
- 60%
- 70%
- 80%
- 90%
- 100%

Evt. toelichten

Enquête voor Veevoerproducenten - Duurzaam Veevoer in de Veehouderij

Regionaal eiwitrijk veevoer (vervolg melkkoeien)

* 8. Wat zijn de belangrijkste eiwitbronnen voor het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijke voer voor melkkoeien?

1	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>
2	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>
3	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>
4	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>

* 9. Hoeveel van deze eiwitbronnen wordt gebruikt uitgedrukt in procent van het totale eiwit in het eiwitrijk veevoer voor melkkoeien? En worden de eiwitbronnen binnen Europa geteeld?

	hoeveelheid (% van totaal)	binnen europa geteeld? (%)
1	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Evt. toelichten

* 10. Hoeveel % van het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijk veevoer is voor vleeskalveren?

- Mijn bedrijf produceert geen eiwitrijk voer voor vleeskalveren
- 10%
- 20%
- 30%
- 40%
- 50%
- 60%
- 70%
- 80%
- 90%
- 100%

Evt. toelichten

Regionaal eiwitrijk veevoer (vervolg vleeskalveren)

* 11. Wat zijn de belangrijkste eiwitbronnen voor het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijk voer voor vleeskalveren?

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>

* 12. Hoeveel van deze eiwitbronnen wordt gebruikt, uitgedrukt in procent van het totale eiwit dat in eiwitrijk veevoer voor vleeskalveren? En worden de eiwitbronnen binnen Europa geteeld?

	Hoeveelheid (% van totaal)?	Binnen Europa geteeld (%)?
1	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Evt. toelichten

* 15. Hoeveel van deze eiwitbronnen wordt gebruikt, uitgedrukt in % van het totale eiwit in eiwitrijk veevoer voor varkens? En worden deze eiwitbronnen binnen Europa geteeld?

	Hoeveelheid van totaal (%)	Binnen Europa geteeld? (%)
1	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Evt. toelichten

* 16. Hoeveel % van het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijk veevoer is voor vleeskuikens?

- Mijn bedrijf produceert geen eiwitrijk voer voor vleeskuikens
- 10%
- 20%
- 30%
- 40%
- 50%
- 60%
- 70%
- 80%
- 90%
- 100%

Evt. toelichten

Regionaal eiwitrijk veevoer (vervolg vleeskuikens)

* 17. Wat zijn de belangrijkste eiwitbronnen voor het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijk voer voor vleeskuikens?

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>

* 18. Hoeveel van deze eiwitbronnen wordt gebruikt, uitgedrukt in % van het totale eiwit in eiwitrijk veevoer voor vleeskuikens? En worden deze eiwitbronnen binnen Europa geteeld?

	Hoeveelheid van totaal? (%)	Binnen Europa geteeld? (%)
1	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Evt. toelichten:

* 19. Hoeveel % van het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijk veevoer is voor leghennen?

- Mijn bedrijf produceert geen eiwitrijk voer voor leghennen
- 10%
- 20%
- 30%
- 40%
- 50%
- 60%
- 70%
- 80%
- 90%
- 100%

Evt. toelichten

Enquête voor Veevoerproducenten - Duurzaam Veevoer in de Veehouderij

Regionaal eiwitrijk veevoer (vervolg leghennen)

* 20. Wat zijn de belangrijkste eiwitbronnen voor het door uw bedrijf geproduceerde eiwitrijk voer voor leghennen?

1	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>
2	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>
3	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>
4	<div style="border: 1px solid black; height: 20px;"></div>

* 21. Hoeveel van deze eiwitbronnen wordt er gebruikt, uitgedrukt in % van het totale eiwit in eiwitrijk voer voor leghennen? En worden deze eiwitbronnen binnen Europa geteeld?

	Hoeveelheid van totaal? (%)	Binnen Europa geteeld? (%)
1	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Evt. toelichten

* 22. Hoeveel van het eiwit voor de totale productie van eiwitrijke voer van uw bedrijf heeft een herkomst die binnen Europa ligt?

- 100% van het eiwit wordt in Europa geteeld
- Meer dan 50% van al het eiwit wordt in Europa geteeld
- Tussen de 40-50% van het eiwit wordt in Europa geteeld
- Tussen de 30-40% van het eiwit wordt in Europa geteeld
- Tussen de 20-30% van het eiwit wordt in Europa geteeld
- Tussen de 10-20% van het eiwit wordt in Europa geteeld
- Een klein gedeelte, minder dan 10% wordt in Europa geteeld
- 0% van het eiwit wordt in Europa geteeld
- Onbekend

* 23. Heeft uw bedrijf een doel voor 2020 m.b.t. het gebruik van eiwitrijk veevoer geteeld binnen Europa?

- Nee
- Ja, namelijk:

24. Is dit doel vastgelegd in rapportages of op websites? (graag titel en waar mogelijk graag de web-link invoegen)

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>

* 25. Is uw bedrijf betrokken bij projecten die de teelt van eiwitrijk veevoer binnen Europa bevorderen?

- Ja, mijn bedrijf is actief met opzetten en uitvoeren van projecten die hieraan bijdragen
- Ja, mijn bedrijf financiert projecten die hieraan bijdragen
- Ja, mijn bedrijf draagt indirect bij projecten (bijv. via de branche organisatie)
- Ja, mijn bedrijf draagt bij door te overleggen met keten partners
- Nee

Graag specificeren:

* 26. Is al het van buiten Europa geïmporteerde eiwitrijke veevoer dat uw bedrijf produceert en/of gebruikt sinds 2014 gecertificeerd als verantwoorde soja (RTRS), verantwoorde palm olie (RSPO) of Pro Terra soja?

- Ja, volledig
- Gedeeltelijk
- Nee
- Weet ik niet

Graag toelichten:

Enquête voor Veevoerproducenten - Duurzaam Veevoer in de Veehouderij

Voortgang verduurzaming

* 27. Heeft het Verbond van Den Bosch volgens u bijgedragen aan verduurzaming van het gebruikte veevoer?

- Nee
- Ja
- Weet ik niet

Graag toelichten:

* 28. Zijn er andere afspraken binnen uw sector die hebben bijgedragen aan verduurzaming van het gebruikte veevoer?

- Nee
- Ja, namelijk:

* 29. Ziet u kansen voor verdere verduurzaming van veevoer?

- Nee
- Ja, namelijk:

* 30. Ervaart u barrières voor verdere verduurzaming van veevoer?

- Nee
- Ja, namelijk:

31. Hartelijk dank dat u heeft willen deelnemen aan deze enquête.
Vragen en opmerkingen kunt u hieronder nog kwijt.

Vragen

Opmerkingen

Uiteraard mag u altijd contact met ons opnemen:

Annelies Balkema M: 0345 470 770 of via email abalkema@clm.nl

Frits van der Schans M: 06 5380 5381 of via email fvanderschans@clm.nl

Bijlage 4: Opbouw monitor met resultaten enquête en deskstudie

Monitor Regionaal Veevoer:**VvDB getekend? Ja / Nee****BELEID**

Doelen met betrekking tot regionaal veevoer?	E vraag 22 en DS
Scoren doelen t.o.v. VvDB	E vraag 22 en DS

INITIATIEF

Betrokken bij projecten	E vraag 24 en DS
--------------------------------	------------------

MEETBAAR

Herkomst eiwitrijk veevoer bekend?	E vraag 6 t/m 21 en DS melkvee vleeskalveren varkens vleeskuikens legghennen
Nu gerealiseerde % eiwitrijk veevoer van binnen EU?	E vraag 6 t/m 21 en DS melkvee vleeskalveren varkens vleeskuikens legghennen

TRANSPARANT

Websites & Rapportages	DS
Enquête	E ingevuld Ja / Gedeeltelijk / Nee

Note: E = enquête en DS = Deskstudie

Afbeelding 1: Samenstellen monitor uit informatie van de enquête en deskstudie

ENQUÊTE:

Algemene Duurzaamheid:

1	Is duurzaamheid een belangrijk thema?	5 puntschaal antwoord	5 punten = gelijk 5 kleuren	achtergrond informatie niet in monitor
2	Noem duurzaamheidsthema's	3 tekstvakken		achtergrond informatie niet in monitor
3	Bekend met VvDB?	Ja / Nee evt. toelichten		achtergrond informatie niet in monitor
4	VvDB ondertekend?	Ja / Nee / Weet ik niet		achtergrond informatie niet in monitor
5	Bekend met afspraken VvDB?	Ja / Nee indien ja wat zijn belangrijke afspraken?		achtergrond informatie niet in monitor

Regionaal eiwitrijk veevoer:

6	Hoeveelheid van totaal eiwitrijk veevoer voor melkkoeien?	%		Kleuren worden als volgt toegekend - minder dan 27% = rood, - tussen 27% - 32% = oranje, - tussen 32% en 37% = geel, - tussen 37% en 50% = geelgroen, - boven 50% = groen. 27% in 2011 volgens VvDB indien lineair in 2015 op 37% > 50% is doel 2020
7	Belangrijkste eiwitbronnen?	2 tekstvakken		
8	Eiwitbron als hoeveelheid van totaal?	%		
8	Hoeveelheid van dit eiwit komt van binnen EU?	%	deze 3 vragen omrekenen naar %	
9	Hoeveelheid van totaal eiwitrijk veevoer voor vleeskalveren?	%		
10	Belangrijkste eiwitbronnen?	2 tekstvakken		
11	Eiwitbron als hoeveelheid van totaal?	%		
11	Hoeveelheid van dit eiwit komt van binnen EU?	%	deze 3 vragen omrekenen naar %	
12	Hoeveelheid van totaal eiwitrijk veevoer voor varkens?	%		
13	Belangrijkste eiwitbronnen?	2 tekstvakken		
14	Eiwitbron als hoeveelheid van totaal?	%		
14	Hoeveelheid van dit eiwit komt van binnen EU?	%	deze 3 vragen omrekenen naar %	
15	Hoeveelheid van totaal eiwitrijk veevoer voor vleeskuikens?	%		
16	Belangrijkste eiwitbronnen?	2 tekstvakken		
17	Eiwitbron als hoeveelheid van totaal?	%		
17	Hoeveelheid van dit eiwit komt van binnen EU?	%	deze 3 vragen omrekenen naar %	
18	Hoeveelheid van totaal eiwitrijk veevoer voor leghennen?	%		
19	Belangrijkste eiwitbronnen?	2 tekstvakken		
19	Eiwitbron als hoeveelheid van totaal?	%		
20	Hoeveelheid van dit eiwit komt van binnen EU?	%	deze 3 vragen omrekenen naar %	
21	Hoeveel van het totale eiwit gebruikt komt van binnen EU?	9 puntenschaal, om te zetten naar 5 puntenschaal a.h.v.. antwoorden.		
22	Doel regionaal geteeld veevoer binnen EU?	tekstvak	controle vraag ook uit deskstudie	
23	Doel vast gelegd in rapportages of op website?	3 tekstvakken	vraag naar informatie voor deskstu	
24	Projecten m.b.t. regionaal geteeld veevoer?	5 puntschaal antwoord	5 punten = 5 kleuren	
25	Al het van buiten EU geïmporteerde eiwitrijke veevoer verantw	Ja, gedeeltelijk, nee		
			5 punten = 5 kleuren	
			achtergrond informatie niet in monitor	

Voortgang verduurzaming:

26	Heeft VvDB bijgedragen aan verduurzaming?	Ja / Nee		achtergrond informatie niet in monitor
27	Andere afspraken binnen de sector?	Ja / Nee		achtergrond informatie niet in monitor
28	Kansen?	tekstvak		achtergrond informatie niet in monitor
29	Barrières?	tekstvak		achtergrond informatie niet in monitor
30	Vragen / opmerkingen?	tekstvak		achtergrond informatie niet in monitor
	Enquête	Ingevuld?	Ja =4, gedeeltelijk is 1,2 of 3, Nee=0	5 puntschaal = 5 kleuren

Afbeelding 2: Vertalen van enquête vragen naar score voor de monitor.

DESKSTUDIE:

Doelem

Doelen m.b.t. regionaal veevoer?	* Heldere doelen?	Ja = 1 Nee = 0	som van antwoorden hiernaast 5 puntschaal = 5 kleuren
	* Kwantitatieve doelen?	Ja = 1 Nee = 0	
	* Rapportage voortgang?	Ja = 1 Nee = 0	
	* Worden doelen gehaald?	Ja = 1 Nee = 0	
Scoren doelen t.o.v. VvDB	% eiwitrijk veevoer vergelijken met VvDB - categoriseren a.h.v. antwoorden		wordt > 50% uit EU gehaald in 2020?

Initiatief

Betrokken bij projecten	Eigen projecten? Zo ja hoeveel?	4	hoogste score van de antwoorden hiernaast 5 puntschaal = 5 kleuren
	Actief in samenwerking projecten?	2	
	Actief in keten? Actief in overleg?	1	
	Niet actief?	0	

Meetbaar

Herkomst eiwitrijk veevoer bekend?	Herkomst bekend?	2	som van antwoorden hiernaast 5 puntschaal = 5 kleuren
	Hoeveelheden bekend?	1	
	Voortgangsrapportage in getallen?	2	
Nu gerealiseerde % eiwitrijk veevoer van binnen EU?	% eiwitrijk veevoer vergelijken met VvDB		Score als boven (vraag 6 t/m 21)

Transparant

Websites & Rapportages	Etikettering producten met info herkomst?	3	hoogste score van antwoorden hiernaast 5 puntschaal = 5 kleuren
	Jaarverslag met info over voersamenstelling en herkomst?	3	
	Info on website over regionaal / duurzaam veevoer?	4	
	Jaarverslag online?	1	
	Contactgegevens online?	2	

Afbeelding 3: Vertaling van de informatie uit de deskstudie naar scores voor de monitor

Bijlage 5: Verantwoording monitor per bedrijf

1 Agrifirm

Scores in de monitor:

Doelen: 3

Zet in op Europese soja, heldere doelen (o.a. feedmiles en milieuvoetafdruk), uitgebreide milieu rapportage ook behaalde doelen (Agrifirm MVO 2014 p.14). In 2014 1/3 gecertificeerde soja, in 2015 100%.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Niet te achterhalen

Initiatief: 4

Agrifirm investeert sinds 2013 in Nederlandse soja, in 2014 waren er 35 telers met totaal 110 ha en 3 melkveehouders voeren hun koeien met deze “Nedersoja” (Agrifirm 2015 p.20): . Verder heeft Agrifirm een proefproject “Laverdonk” met vleeskuikens die voer krijgen van alleen Europese grondstoffen (Agrifirm 2015 p.30).

Meetbaar: 2

Herkomst wordt genoemd Zuid Amerika en Europa en hoeveelheden deel bekend.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 2

70% voor melkvee op basis van de enquête; varkens / pluimvee niet beantwoord.

Transparantie: 3

Helder en informatief jaar verslag en website ook met contact gegevens, maar mag specifiek op regionaal eiwitrijk veevoer.

Enquête: 2

Deels ingevuld.

Achtergrond info:

Enkele citaten uit MVO-jaarverslag van Agrifirm zijn een goede illustratie van de dilemma's: *“Vooral de prijs die bepaald waar de grondstoffen vandaan komen zodat de jaarlijkse variatie in CO2-emissie groot is”* (pag. 15) en *“Consumenten benoemen steeds vaker “regionale” producten als verantwoord en gezond. Agrifirm investeert daarom in nieuwe ketenconcepten, waarbij ketens worden verkort of grondstoffen van lokale origine zijn”* (pag. 36). Op pag. 20 citeert Agrifirm, een onderzoeker van Universiteit Wageningen, die geeft aan dat de opbrengst per hectare over 5 jaar op 4,5 ton/ha haalbaar is en de bulk markt in zicht komt. Zijn doel is dat in de toekomst 30 tot 40% van de soja uit Europa komt. Navraag bij deze onderzoeker levert nieuwe inzichten op: in Europa staat zo'n 400.000 ha soja, teelt vindt met name plaats in het Zuidoosten van Europa. Bijvoorbeeld in Italië in de Po-vlakte, maar ook in is er een beginnend teeltgebied in de Elzas. In Nederland staat nu 175 ha. Om de teelt op te schalen is veel tijd nodig omdat de teelt nog niet rendabel is voor de bulkmarkt maar wel al voor niche markten. De 30 tot 40% in 2020 gaan we niet halen, dat zou veel te snel zijn. Cruciaal is de omschakeling naar een rendabele teelt te gaan die traditionele zetmeelteelten kan vervangen (graan). Voor de Nederlandse omstandigheden is daarvoor een opbrengst van ongeveer 4 ton per ha nodig is, dat wordt nu nog niet gehaald.

2 AgruniekRijnvallei*

Doelen: 1

Zet in op regionale granen en mais en terugdringen transport kilometers. In 2015 wordt alleen nog RTRS gecertificeerde soja gebruikt. Meer cijfermatig en rapportage over voortgang zou mooi zijn.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Niet te achterhalen

Initiatief: 3

Onderzoek naar regionale alternatieven voor soja (AgruniekRijnvallei 2015 p.6). AgruniekRijnvallei* heeft voor runderen biologisch soja-vrij veevoer en kippen voer met eiwitten afkomstig uit vismeel (AgruniekRijnvallei 2015 p.16).

Meetbaar: 2

Biologisch soja-vrij rundveevoer.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 3

Helder en informatief jaar verslag en website ook met contact gegevens, maar mag specifieker op regionaal eiwitrijk veevoer.

Enquête: 0

Achtergrond info:

AgruniekRijnvallei* heeft het Verbond van Den Bosch niet ondertekend. In het duurzaamheidsrapport (p.6), geeft AgruniekRijnvallei* aan dat ze inzet op meer regionale grondstoffen als graan en mais, en onderzoek doet naar regionale alternatieven voor soja. In 2015 wordt alleen nog RTRS gecertificeerde soja gebruikt. AgruniekRijnvallei* heeft voor runderen biologisch soja-vrij veevoer en kippen voer met eiwitten afkomstig uit vismeel (AgruniekRijnvallei 2015 p.16). In een telefonische reactie is aangegeven dat het soja vrije voer een kleine stroom is ongeveer 10% van het melkveevoer. Daarnaast is het wel mogelijk is om kleine hoeveelheden voer op basis van erwten, lupine of veldbonen te leveren. Maar de aanvoer te klein is en prijs nog te hoog om op grote schaal over te stappen op deze eiwitrijke gewassen als grondstof voor regulier veevoer. In de toekomst kan teelt van meer eiwitrijke gewassen in midden Europa wellicht een oplossing zijn, maar de verwachting is dat in Nederland de grondprijzen te hoog zijn om dit rendabel te maken.

3. Alpuro (VanDrie Group)

Doelen: 3

Zet in op lokaal en verminderen transport, VanDrie 2015 p.44, 100% verantwoorde soja en palm 2015, ook cijfermatige doelen energie. Voetafdruk kalf.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant nu al melkeiwitten van binnen de EU.

Initiatief: 2

Samen met Nevedi in onderzoeksproject naar alternatieve eiwitten als soja vervanger, p.55. Ook een LEAP partnership.

Meetbaar: 3

Geen soja maar melkproducten helder over afstanden.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Regionale melkeiwitten.

Transparantie: 3

Helder en informatief jaar verslag en website ook met contact gegevens, maar mag specifiek op regionaal eiwitrijk veevoer. Wel transportafstanden en CO₂ footprint.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Alpuro, Denkavit*, Navobi, Nutrifeed*, Schils, Sloten en Verveka* vormen een speciale groep veevoederproducenten die overwegend kunstmelk en ander voer voor jonge dieren produceren. Zij gebruiken namelijk veelal melkeiwitten die regionaal verkregen worden. Alpuro is onderdeel van de VanDrie Group dat het Verbond van Den Bosch heeft ondertekend.

4. Bonda (Agrifirm)

Doelen: 2

Verwijst hiervoor naar moederbedrijf Agrifirm. Maar omdat Bonda geen informatie van het eigen bedrijf verstrekt is de score 1 punt lager dan Agrifirm.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant omdat Bonda reststromen van binnen de EU verwerkt.

Initiatief: 2

Zelf geen initiatief, verwijst naar Agrifirm. Omdat (vrijwel) alle grondstoffen van regionale oorsprong zijn, is er geen noodzaak om initiatieven te ondernemen voor alternatieven.

Meetbaar: 2

Zelf geen informatie, verwijst naar Agrifirm.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Regionale reststromen.

Transparantie: 2

Geen eigen informatie, verwijst volledig naar Agrifirm.

Enquête: 0 (Agrifirm heeft wel deels ingevuld maar Bonda was zelf ook uitgenodigd)

Achtergrond info:

Bonda is onderdeel van Agrifirm, en heeft zich gespecialiseerd in het verwerken van restproducten uit de voedingsindustrie tot veevoer. Alle restproducten zijn afkomstig van binnen Europa.

5. CAV Den Ham*

Doelen: 0

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 2

CAV Den Ham* zet zich in om via samenwerking binnen de sector te komen met alternatieven voor soja.

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 2

Op de website staan contactgegevens en email en telefonisch contact gehad.

Enquête: 0

Achtergrond info:

CAV Den Ham* heeft in een telefonische reactie aangegeven dat zij een kleine coöperatie zijn, en zich inzetten om via samenwerking binnen de sector te komen met alternatieven voor soja. CAV Den Ham* heeft het verbond van Den Bosch niet ondertekend.

6. Coppens*

Doelen: 1

Binnen 5 jaar de CO₂ uitstoot met 25% verminderen t.o.v. 2009 (MVO verslag p.13), en 100% verantwoorde soja in 2015. Rapporteert ook voortgang o.a. op energie besparing in 2013 reeds doelstelling 30% gehaald.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 3

Projecten alternatieve eiwitten o.a. algen en insecten.

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 3

MVO jaarverslag online beschikbaar en op de website staan contactgegevens.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Coppens* heeft het Verbond van Den Bosch niet ondertekend, en ook geen doelstellingen op regionaal geteeld eiwitrijk veevoer. Wel heldere cijfermatige doelstellingen op broeikasgasemissies en het gebruik van verantwoorde grondstoffen. Coppens* wil namelijk in 5 jaar CO₂ uitstoot met 25% te verminderen t.o.v. 2009 (Coppens 2015, p.13) en neemt zich voor om in 2015 100% verantwoorde soja (RTRS) te gebruiken.

Coppens* doet onderzoek naar alternatieven eiwitbronnen zoals algen en insecten⁶ ook in samenwerking met de branche vereniging Nevedi. Coppens* participeert in het Kip Ei project van het Louis Bolk Instituut.

7. De Heus

Doelen: 0

Wel verantwoorde grondstoffen.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 0

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 2

Op de website staan contactgegevens.

Enquête: 0

Achtergrond info:

De Heus heeft destijds het Verbond van Den Bosch getekend, maar heeft geen doelstellingen op regionaal eiwitrijk veevoer. Op de website staat nauwelijks informatie over duurzaamheid, ook is er online geen jaarverslag gevonden, en dit is ook niet op aanvraag toegestuurd. In 2015 wordt alle soja voor de Nederlandse markt verantwoord ingekocht en zal dit ook op het label van het voer vermeld worden als volgt: “Voer voldoet aan GMP+ MI 103 verantwoord melkveevoer”.

8. De Samenwerking*

Doelen: 0

Zet in op efficiency meer melk per kg/voer.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 0

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 2

MVO jaarverslag online beschikbaar en op de website staan contactgegevens.

Enquête: 0

Achtergrond info:

⁶ <https://nevedi-assets.nevedi.nl/p/229376/2015%20juni%20Kansenkaart%20Insekten%20in%20voer.pdf>

In het jaarverslag van de Samenwerking* (p.5), staat een kort stukje over duurzaamheid, waarin wordt aangegeven dat alle soja in 2015 gecertificeerd is als verantwoord. Dit was in 2014 ook al gerealiseerd. De Samenwerking heeft het Verbond van Den Bosch niet ondertekend.

9. De Valk Wekerom*

Doelen: 0

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 3

Participeert in een varkensproject met lokaal voer in Noord-Nederland.

Meetbaar: 1

Hoeveelheden en herkomst deels bekend.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 2

Jaarverslag mocht ik komen halen in Lunteren en op de website staan contactgegevens.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Coöperatie "De Valk Wekerom*" levert soja-vrij ecologisch voer maar slechts in kleine hoeveelheden. Verder werken ze mee aan een proef met regionaal varkensvoer in Noord-Nederland. Lokale eiwitrijke grondstoffen die worden verwerkt zijn o.a. raapzaad, zonnebloemschoot, en erwten uit het oosten van Europa. Maar veelal geldt dat regionale grondstoffen beperkt beschikbaar zijn en duurder. Ook deze coöperatie koopt certificaten voor de soja die uit Zuid Amerika wordt geïmporteerd volgens de richtlijnen van RTRS.

10. Denkavit*

Doelen: 2

Indirect in de vorm van het verlagen van de CO₂ voetafdruk, waarin ook landgebruik en transport van grondstoffen worden meegenomen (Denkavit 2015 p.24).

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant nu al melkeiwitten van binnen de EU.

Initiatief: 2

Denkavit* participeert in een consortium dat onderzoek doet naar eiwitten uit insecten en reststoffen (p.35). Er worden al sinds 1955 reststromen uit de kaas en boter industrie verwerkt

Meetbaar: 3

Denkavit* streeft volledige transparantie na ook als het gaat om herkomst van grondstoffen, (p.20), maar de specifieke getallen over de hoeveelheid en herkomst van eiwitrijke grondstoffen is niet terug te vinden in het jaarverslag

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Regionale melkeiwitten.

Transparantie: 3

MVO jaarverslag online beschikbaar en op de website staan contactgegevens.

Enquête: 0**Achtergrond info:**

Alpuro, Denkavit*, Navobi, Nutrifeed*, Schils, Sloten en Verveka* vormen een speciale groep veevoederproducenten die overwegend kunstmelk en ander voer voor jonge dieren produceren. Zij gebruiken namelijk veelal melkeiwitten die regionaal verkregen worden. Denkavit* heeft het Verbond van Den Bosch niet ondertekend, en ook geen doelstelling op regionaal eiwitrijk veevoer, maar wel indirect in de vorm van het verlagen van de CO₂ voetafdruk, waarin ook landgebruik en transport van grondstoffen worden meegenomen (Denkavit 2015 p.24). Verder geeft Denkavit* aan dat er in 2015 met 100% gecertificeerde soja gewerkt gaat worden (p.35). Denkavit* participeert in een consortium dat onderzoek doet naar eiwitten uit insecten en reststoffen (p.35). Er worden al sinds 1955 reststromen uit de kaas en boter industrie verwerkt (p.34). Denkavit* streeft volledige transparantie na als het gaat om herkomst van grondstoffen (p.20), maar specifieke getallen over hoeveelheid en herkomst van eiwitrijke grondstoffen zijn niet terug te vinden in het jaarverslag.

11. Duynie***Doelen: 2**

Indirect in de CO₂ voetafdruk, en de doelstelling om kringlopen te sluiten (Cosun 2015 p.12). Duynie verwerkt reststromen.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Geen concrete doelstelling, is minder relevant omdat regionale reststoffen worden verwerkt tot veevoer.

Initiatief: 2

Het moederbedrijf Cosun doet onderzoek naar bio-raffinage van koolbladen voor eiwitproductie.

Meetbaar: 2**Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4**

Regionale reststromen.

Transparantie: 2

MVO jaarverslag van Cosun is online beschikbaar en op de website staan contactgegevens.

Enquête: 4**Achtergrond info:**

Duynie* verwerkt reststromen zoals pulp van suikerbieten en residuen van aardappel en cichorei en andere groente en fruitresten tot veevoer. Ook reststromen van bierbrouwerijen en ethanol productie worden verwerkt. Reststromen die eiwitten bevatten zijn bijvoorbeeld bierbostel en tarwegistconcentraat. Veelal worden vochtrijke voerproducten direct aan de veehouders verkocht, dit is efficiënt en goed voor de carbon footprint, aldus de telefonische toelichting. Voor getalsmatige informatie wordt verwezen naar de website van de Overleggroep Producenten Natte Veevoerders (OPNV). Deze reststromen zijn uitsluitend afkomstig van binnen Europa. Duynie* participeert in het project “Gebruik vochtrijke diervoeders” van Nevedi en Natuur & Milieu.

Duynie* is onderdeel van COSUN, waar ook onderzoek gedaan wordt naar eiwitraffinage uit koolbladeren. COSUN heeft een uitgebreid duurzaamheidsrapport met cijfermatige doelen en rapportage over de gemaakte voortgang, maar al grondstoffen zijn reststoffen en al regionaal dus dat is geen doel.

12. DZ-SIX Diervoeders*

Doelen: 0

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 0

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 3

MVO jaarverslag online beschikbaar en op de website staan contactgegevens.

Enquête: 0

Achtergrond info:

DZ-SIX Diervoeders* heeft het Verbond van Den Bosch niet ondertekend. DZ-SIX Diervoeders* heeft, zover wij hebben kunnen nagaan geen beleid op regionaal eiwitrijk veevoer.

13. ForFarmers*

Doelen: 1

Wil leidende rol hebben in gebruik van reststoffen van de voedingsindustrie (p.37) en alleen verantwoorde soja en palmolie producten.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 3

Eigen projecten met eiwit uit insecten en eendenkroos.

Meetbaar: 3

Geeft graag openheid, 80% komt van binnen Europa.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 3

Transparantie: 3

MVO jaarverslag online beschikbaar en op de website staan contactgegevens.

Enquête: 2

Mondeling doorgenomen en deels kwalitatief ingevuld.

Achtergrond info:

ForFarmers* geeft in een telefonische reactie aan dat hun prioriteit ligt bij efficiency, dus veevoer die een hoge productiviteit realiseert. Benadrukt wordt dat voor melkvee optimaliseren van grasland een goede optie is. Regionale productie van eiwitrijke gewassen binnen Europa wordt als haalbaar gezien, bijvoorbeeld door teelt van raapzaad, zonnebloemen en soja bijvoorbeeld in Oekraïne,

Polen en Frankrijk. Nu al wordt 80 procent van de grondstoffen binnen Europa geteeld. Van de 20% die geïmporteerd wordt is deel eiwitrijk, bijvoorbeeld; palmpitschroot (dit wordt als afvalproduct gezien), soja en zonnebloemen, deze grondstoffen komen veelal uit Zuid Amerika. ForFarmers* geeft graag openheid in hoeveelheden en herkomst van grondstoffen. Maar het detail niveau waar in de enquête wordt gevraagd is niet beschikbaar, simpel weg omdat er geen onderscheid gemaakt wordt in eiwitrijk en niet-eiwitrijke grondstoffen maar in productgroepen. De kanttekening wordt gemaakt dat dit niet automatisch duurzamer hoeft te zijn dan import van soja. ForFarmers* doet samen met Universiteit Wageningen onderzoek naar kippenvoer met eiwit uit insecten, zo wordt er geëxperimenteerd met levend voer⁷. De verwachting is dat door het hoge eiwitgehalte in insecten 75% van eiwit uit bijvoorbeeld soja vervangen kan worden. Een ander duurzaamheidsconcept is de Gildehoen, naast het streven naar volledig antibioticavrije kippen wordt ingezet op voer uit granen (minimaal 70%). Verder wordt er binnen een samenwerking onderzoek gedaan naar de veredeling van eendenkroos. Een andere samenwerking waar ForFarmers* aan deel neemt is het overleg de Kringlooptoets waarbij ook gekeken gaat worden naar regionale productie van eiwitrijke gewassen en de milieu impacts.

14. FransenGerrits*

Doelen: 0

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 0

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 2

Op de website staan contactgegevens, reageren correct op email en zijn telefonische bereikbaar.

Enquête: 0

15. Navobi

Doelen: 3

Zet in op lokaal en verminderen transport, VanDrie 2015 p.44, 100% verantwoorde soja en palm 2015, ook cijfermatige doelen energie. Voetafdruk kalf.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant omdat alle melkeiwitten van binnen de EU komen.

Initiatief: 2

Samen met Nevedi in onderzoeksproject naar alternatieve eiwitten als soja vervanger, p.55. Ook een LEAP partnership.

⁷http://www.forfarmersgroup.eu/en/news/supplementary_feeding_of_live_insects_as_a_source_of_protein_for_broilers.aspx en www.gildenhoen.com (3 september 2015)

Meetbaar: 3

Geen soja maar melkproducten helder over afstanden.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Regionale melkeiwitten.

Transparantie: 3

Helder en informatief jaar verslag en website ook met contact gegevens, maar mag specifieker op regionaal eiwitrijk veevoer. Wel transportafstanden en CO₂ footprint.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Alpuro, Denkavit*, Navobi, Nutrifeed*, Schils, Sloten en Verveka* vormen een speciale groep veevoederproducenten die overwegend kunstmelk en ander voer voor jonge dieren produceren. Zij gebruiken namelijk veelal melkeiwitten die regionaal verkregen worden. Navobi is onderdeel van de VanDrie Group dat het Verbond van Den Bosch heeft ondertekend.

16. Nutrifeed* (onderdeel Friesland Campina)

Doelen: 3

Zet in op lokaal en verminderen transport, 100% verantwoorde soja en palm 2015, ook cijfermatige doelen energie.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant omdat alle melkeiwitten van binnen de EU komen.

Initiatief: 2

Samen met Nevedi in onderzoeksproject naar alternatieve eiwitten als soja vervanger, p.55. Ook een LEAP partnership.

Meetbaar: 3

Geen soja maar melkproducten helder over afstanden.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Regionale melkeiwitten.

Transparantie: 3

Helder en informatief jaar verslag en website ook met contact gegevens, maar mag specifieker op regionaal eiwitrijk veevoer. Wel transportafstanden en CO₂ footprint.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Alpuro, Denkavit*, Navobi, Nutrifeed*, Schils, Sloten en Verveka* vormen een speciale groep veevoederproducenten die overwegend kunstmelk en ander voer voor jonge dieren produceren. Zij gebruiken namelijk veelal melkeiwitten die regionaal verkregen worden. Nutrifeed* is onderdeel van FrieslandCampina.

17. Schils

Doelen: 4

Zet in op lokaal en verminderen transport, VanDrie 2015 p.44, 100% verantwoorde soja en palm 2015, ook cijfermatige doelen energie. Voetafdruk kalf.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant omdat alle melkeiwitten van binnen de EU komen.

Initiatief: 2

Samen met Nevedi in onderzoeksproject naar alternatieve eiwitten als soja vervanger, p.55. Ook een LEAP partnership.

Meetbaar: 3

Geen soja maar melkproducten helder over afstanden.

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Regionale melkeiwitten.

Transparantie: 3

Helder en informatief jaar verslag en website ook met contact gegevens, maar mag specifieker op regionaal eiwitrijk veevoer. Wel transportafstanden en CO₂ footprint.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Alpuro, Denkavit*, Navobi, Nutrifeed*, Schils, Sloten en Verveka* vormen een speciale groep veevoederproducenten die overwegend kunstmelk en ander voer voor jonge dieren produceren. Zij gebruiken namelijk veelal melkeiwitten die regionaal verkregen worden. Schils is onderdeel van de VanDrie Group dat het Verbond van Den Bosch heeft ondertekend.

18. Sloten (onderdeel Nutreco)

Doelen: 2

KPI's worden water afval energy CO₂ en LTU, 100% verantwoorde soja en palm 2015.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant omdat alle melkeiwitten van binnen de EU komen.

Initiatief: 0

Meetbaar: 3

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Transparantie: 2

Op de website contactgegevens. Nutreco heeft een uitgebreid jaarverslag.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Alpuro, Denkavit*, Navobi, Nutrifeed*, Schils, Sloten en Verveka* vormen een speciale groep veevoederproducenten die overwegend kunstmelk en ander voer voor jonge dieren produceren. Zij gebruiken namelijk veelal melkeiwitten die regionaal verkregen worden. Sloten valt onder Nutreco dat het Verbond van Den Bosch heeft ondertekend.

19. Van Gorp*

Doelen: 0

Wel enquête in gevuld maar heb geen jaarverslag of website met duidelijke doelen mbt regionaal eiwitrijk veevoer.

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 3

In project Ecosociaal met Solidaridad en Bionext.

Meetbaar: 3

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Transparantie: 2 (op basis van website) en 4 (op basis van enquête)

Alle gevraagde gegevens ingevuld op internet enquête. Op de website staan contactgegevens, hebben enquête in gevuld, dus goed benaderbaar.

Enquête: 4

Achtergrond info:

Van Gorp* diervoeders geeft op de website aan dat er gezocht wordt naar hoogwaardige biologische eiwitbronnen voor veevoer. De firma geeft aan dat ze blij is dat de EU tot 2018 ontheffing geeft voor 5% niet biologische eiwithoudende grondstoffen in voeders voor varkens en pluimvee omdat hierdoor eenvoudiger voldaan kan worden aan de nutritionele behoeftes van de varkens en kippen. Tevens heeft dit een gunstig effect op de voerprijzen. Biologische grondstoffen, en zeker eiwitrijke, zijn immers duurder dan de gangbare grondstoffen⁸.

20. Verveka*

Doelen: 0

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 2

Niet te achterhalen – maar niet relevant omdat alle melkeiwitten van binnen de EU komen.

Initiatief: 0

Meetbaar: 3

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 4

Transparantie: 1

⁸ Website: <http://www.van-gorp.com/nieuws/gebruik-eiwithoudende-grondstoffen/> (3 september 2015)

Op de website staan contactgegevens, heb geen jaarverslag kunnen vinden heb het via de email opgevraagd.

Enquête: 0

Achtergrond info:

Alpuro, Denkavit*, Navobi, Nutrifeed*, Schils, Sloten en Verveka* vormen een speciale groep veevoederproducenten die overwegend kunstmelk en ander voer voor jonge dieren produceren. Zij gebruiken namelijk veelal melkeiwitten die regionaal verkregen worden.

21. Vitelia

Doelen: 0

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 0

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 2

Op de website staan contactgegevens, verder weinig informatie gevonden.

Enquête: 0

22. Voergroep Zuid*

Doelen: 0

≥ 50% eiwitrijk voer uit EU: 0

Initiatief: 0

Meetbaar: 0

Gerealiseerde hoeveelheid regionaal eiwitrijk veevoer: 1

Transparantie: 2

Op de website staan contactgegevens, reageren correct op email en zijn telefonische bereikbaar.

Enquête: 2

Deels ingevuld.

CLM Onderzoek en Advies

Postadres

Postbus 62
4100 AB Culemborg

Bezoekadres

Gutenbergweg 1
4104 BA Culemborg

T 0345 470 700
F 0345 470 799

www.clm.nl